

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора філософії за спеціальністю 081 Право, Левченко Діани Сергіївни – на дисертацію Захарова Володимира Олеговича на тему: «Вплив глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування», подане до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Проблематика впливу глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування є однією з найактуальніших для сучасної адміністративно-правової науки. Сьогодні цифрові технології, великі масиви даних, електронні реєстри, цифрова ідентифікація, міжвідомча інтероперабельність, автоматизована обробка інформації та технології штучного інтелекту безпосередньо змінюють спосіб, яким держава реалізує публічно-владну компетенцію.

Актуальність теми полягає в тому, що цифровізація публічного адміністрування вже не є лише питанням зручності електронних сервісів або швидкості надання адміністративних послуг. Вона впливає на структуру адміністративного провадження, порядок формування адміністративного акта, доказове значення реєстрових даних, межі автоматизованої перевірки, а також на можливість отримати мотивоване адміністративне рішення та реально оскаржити його в адміністративному чи судовому порядку.

Дисертація Захарова Володимира Олеговича є своєчасною, оскільки поєднує класичну адміністративно-правову проблематику з питаннями електронної демократії, відкритих даних і європейської цифрової сумісності. Автор переконливо демонструє, що цифрове середовище потребує більшої точності, процедурності та гарантійності.

Робота узгоджується з процесами цифрової трансформації України, державною інформаційною політикою та євроінтеграційним курсом у сфері цифрового врядування.

Важливо, що автор досліджує дуальний характер глобальної інформатизації. З одного боку, вона створює нові можливості для доступності електронних публічних послуг, оперативності адміністративних процедур, відкритості публічної адміністрації, розвитку електронної взаємодії, публічних електронних реєстрів, відкритих даних та електронної демократії. З другого боку, вона породжує ризики цифрової нерівності, кіберзагроз, концентрації персональних даних, залежності держави від цифрової інфраструктури та приватних платформ, алгоритмічної непрозорості, помилкового профілювання і розмивання відповідальності у цифровому середовищі.

З огляду на це, обрана тема є актуальною, а її дослідження має значення для подальшого розвитку адміністративного права, інформаційного права, адміністративного процесу та практики цифрового публічного адміністрування в Україні.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Аналіз дисертаційної роботи свідчить про належний науковий рівень дослідження, чіткість його логіки та сформованість авторської позиції.

Автор аналізує глобалізм, інформатизацію та публічне адміністрування як явища правової дійсності та чинники суспільного розвитку. Важливим є не лише понятійний аналіз, а й спроба показати, що сучасне публічне адміністрування формується під впливом кількох взаємопов'язаних управлінських ідей: цифрової, мережевої, сервісної, платформної, антикризової, транскордонної та резильєнтної. Автор глибоко аналізує електронні публічні послуги, адміністративну процедуру, публічні електронні реєстри, електронну ідентифікацію та інтероперабельність як взаємопов'язані елементи адміністративно-правового механізму забезпечення публічного інтересу.

Основні результати дослідження відображені у шести наукових працях, з яких три є одноосібними статтями у фахових виданнях, а три — тезами доповідей на науково-практичних заходах. Тематика публікацій відповідає змісту дисертації та демонструє поступове формування авторської наукової позиції щодо глобалізації, інформатизації, інформаційної парадигми, безпекового середовища та забезпечення публічних інтересів.

Новизна представлених теоретичних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях. Наукова новизна дисертаційного дослідження Захарова В. О. полягає передусім у формуванні та обґрунтуванні концепції цифрового публічного адміністрування в Україні в умовах глобальної інформатизації, сутність якої полягає не лише у впровадженні цифрових технологій у діяльність публічної адміністрації, а у трансформації адміністративно-правового механізму реалізації публічно-владної компетенції через цифровізацію адміністративної процедури, реєстрової основи адміністративного рішення, електронної взаємодії, автоматизованої обробки даних та цифрового адміністративного провадження, що обумовлює переорієнтацію діяльності публічної адміністрації на засади процедурної прозорості, цифрової доступності, інформаційної взаємодії, алгоритмічної підконтрольності та технологічної адаптивності.

Автор також зазначає, що глобальна інформатизація змінює адміністративно-правовий механізм реалізації публічної влади шляхом переходу до цифрових форм адміністративної діяльності, реєстрово-даних моделей адміністративного рішення та автоматизованої інформаційної взаємодії у сфері забезпечення публічного інтересу

Важливим є також визначення адміністративно-правової природи викликів публічного адміністрування в умовах глобальної інформатизації. Автор слушно показує, що алгоритмізація, цифрова залежність, концентрація даних і кіберзагрози не можуть розглядатися лише як технічні або організаційні проблеми. Вони впливають на законність адміністративних рішень, межі адміністративного розсуду, достовірність інформаційної основи адміністративного акта та гарантії захисту прав особи у цифровому середовищі.

Належним чином оцінено й удосконалено наукові положення щодо позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси забезпечення публічних інтересів. Автор переконливо доводить, що електронні публічні послуги, адміністративна процедура, публічні електронні реєстри, електронна ідентифікація, відкриті дані та інтероперабельність у своїй сукупності формують новий адміністративно-правовий механізм забезпечення публічного інтересу. При цьому позитивний ефект цифровізації пов'язується не лише зі спрощенням адміністративної взаємодії чи підвищенням оперативності управлінських рішень, а й із розширенням доступу особи до публічних послуг, посиленням прозорості, підзвітності та процедурної впорядкованості діяльності публічної адміністрації.

Окремо слід відзначити авторське положення про те, що алгоритм або інформаційна система не може бути самостійним суб'єктом владних повноважень. Це має принципове значення для використання штучного інтелекту та автоматизованих систем у публічному секторі. Навіть за високого рівня автоматизації адміністративна компетенція, відповідальність і обов'язок мотивування рішення мають залишатися за компетентним суб'єктом публічної адміністрації. Цифровий інструмент може допомагати у підготовці рішення, однак не може замінити юридичне волевиявлення органу публічної влади.

Повнота викладу основних результатів в опублікованих працях є достатньою. Публікації здобувача відображають основні тематичні напрями дисертації, зокрема глобалізацію, глобалізм, інформаційну парадигму, безпекове інформаційне середовище та позитивний вплив глобальної інформатизації на процеси забезпечення публічних інтересів. Вони засвідчують послідовне формування авторської позиції та належну апробацію результатів дослідження у науковому середовищі.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, положень, висновків і рекомендацій.

Отримані здобувачем результати є науково обґрунтованими. Автор спирається на значний масив нормативних актів, доктринальних джерел та аналітичних

матеріалів, що дозволило розкрити цифрове публічне адміністрування як комплексне адміністративно-правове явище.

Обґрунтованість висновків підтверджується послідовною структурою роботи. У першому розділі автор формує теоретичну основу дослідження. У другому розділі показано позитивні можливості та ризики глобальної інформатизації. У третьому розділі переходить до власної концепції цифрового публічного адміністрування. Така логіка є цілісною і дає можливість поступово вивести авторські висновки.

Методологічно робота поєднує діалектичний, системно-структурний, формально-юридичний, логіко-семантичний, порівняльно-правовий та функціональний методи. Позитивно слід оцінити те, що автор використовує ці методи не формально, а для вирішення конкретних дослідницьких завдань: розмежування понять, аналізу нормативного забезпечення, виявлення системних ризиків цифровізації та побудови концептуальної моделі.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Дисертаційна робота свідчить про достатній рівень сформованості дослідницьких компетентностей здобувача. Захаров Володимир Олегович продемонстрував здатність працювати з новою для адміністративного права проблематикою, у якій юридичний аналіз має враховувати технологічну складову, однак не підмінятися нею.

Автор коректно визначив межі предмета дослідження. Його цікавить не цифровізація як така, а її вплив на зміст, форми, процедури, принципи та нормативне забезпечення сучасного публічного адміністрування. Такий фокус є методологічно правильним, оскільки дозволяє зберегти адміністративно-правовий характер дисертації.

Поставлене наукове завдання виконано. Дисертант сформував концепцію цифрового публічного адміністрування, визначив її елементи, окреслив систему ризиків і запропонував гарантії правомірного функціонування цифрової адміністрації.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Теоретичне значення роботи полягає у розвитку адміністративно-правової доктрини цифрового публічного адміністрування. Дисертація поглиблює наукові уявлення про адміністративну процедуру в цифровому середовищі, реєстрову доказову основу адміністративного рішення, цифровий слід провадження, алгоритмічну підзвітність і людський контроль.

Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання під час удосконалення законодавства про електронні послуги, публічні реєстри, електронну ідентифікацію, міжвідомчу інтеперабельність, цифрову інклюзію, захист персональних даних і використання штучного інтелекту в публічному секторі.

Матеріали дисертації можуть бути використані в освітньому процесі під час викладання адміністративного права, адміністративного процесу, публічного адміністрування, інформаційного права, а також спецкурсів із цифрового врядування, електронних публічних послуг, цифровізації публічної влади, електронної демократії та правового регулювання штучного інтелекту.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційна робота є цілісною і завершеною. Вона має логічну структуру, послідовний виклад матеріалу та достатньо чітко сформульовані висновки. Автор не обмежився загальними твердженнями про необхідність цифровізації, а намагався показати, як цифрове середовище змінює юридичну форму адміністративної діяльності.

Робота вирізняється сучасністю проблематики. Водночас вона не втрачає зв'язку з фундаментальними категоріями адміністративного права: публічна адміністрація, адміністративна процедура, адміністративний акт, публічний інтерес, адміністративний розсуд, правова визначеність і відповідальність суб'єкта владних повноважень. Це забезпечує її належну галузеву належність до спеціальності 081 «Право».

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Результати дисертації можуть бути використані у нормотворчій діяльності під час підготовки змін до законодавства про цифрове адміністративне

провадження, автоматизовані адміністративні рішення, цифровий слід адміністративної справи, реєстрову модель доказування та процедури виправлення цифрових помилок.

Практичне значення мають положення про людський контроль за автоматизованими рішеннями, оскільки вони можуть бути використані для формування правил застосування алгоритмічних систем і штучного інтелекту у сфері публічного адміністрування. Також варто врахувати висновки автора при розробленні внутрішніх процедур органів публічної адміністрації щодо використання реєстрових даних, фіксації цифрових дій і захисту персональних даних.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаю за доцільне висловити кілька зауважень і запитань, які мають дискусійний характер і не ставлять під сумнів загальну наукову цінність роботи.

1. У першому розділі дисертації автор розглядає інформаційну парадигму як поліструктурну систему поглядів, що має значення для осмислення сучасних суспільних, технологічних і управлінських трансформацій. Водночас цікаво було б почути додаткове пояснення здобувача щодо того, як саме інформаційна парадигма може бути операціоналізована в адміністративно-правовому аналізі: як методологічна рамка, як пояснювальна категорія чи як основа для формування конкретних правових вимог до цифрового публічного адміністрування.

2. У підрозділі 1.3 автор виокремлює, серед іншого, антикризове та резильєнтне публічне адміністрування як складові сучасної концепції публічного адміністрування. Водночас доцільно було б дещо чіткіше показати, як ці підходи проявляються саме у цифровому середовищі: через безперервність електронних сервісів, резервні канали доступу до адміністративних послуг, стійкість реєстрової інфраструктури чи здатність адміністрації відновлювати цифрове провадження після технічного або кіберінциденту.

3. Автор слушно порушує проблему залежності публічної адміністрації від приватних цифрових платформ. Разом із тим ризики використання таких платформ у публічній комунікації держави могли б бути розкриті ширше, зокрема щодо архівування офіційних повідомлень, доступу осіб без акаунтів на відповідних платформах, відмежування офіційної адміністративної інформації від комунікації у соціальних мережах та відповідальності за неточне поширення даних.

4. У роботі проаналізовано інтероперабельність як одну з ключових передумов цифрового публічного адміністрування. Водночас цікаво було б почути думку здобувача щодо того, якими мають бути межі запозичення європейських технічних і організаційних моделей, зокрема X-Road-подібної архітектури, для української системи електронної взаємодії з огляду на питання кібербезпеки, суверенного контролю над даними та національної інституційної специфіки.

5. Під час аналізу алгоритмічних систем і штучного інтелекту у сфері публічного адміністрування доцільно було б ширше розкрити питання попередньої оцінки впливу таких систем на права особи. Йдеться не стільки про саме автоматизоване рішення, скільки про процедурний обов'язок публічної адміністрації до впровадження алгоритмічного інструмента оцінити його ризики, можливі дискримінаційні ефекти, прозорість, пояснюваність і перевірюваність.

Наведені зауваження не знижують позитивної оцінки дисертації. Вони є запрошенням до подальшої наукової дискусії та можуть бути враховані автором у наступних дослідженнях цифрового публічного адміністрування.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу дисертаційної роботи Захарова Володимира Олеговича та його наукових публікацій фактів порушення вимог академічної доброчесності не виявлено. Дисертація є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею.

Загальний висновок: дисертація Захарова Володимира Олеговича на тему «Вплив глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування» є завершеною, самостійною та актуальною кваліфікаційною

науковою працею, яка має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для розвитку адміністративного права та цифрового публічного адміністрування.

Робота відповідає спеціальності 081 «Право», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, та Порядку присудження ступеня доктора філософії і скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Отже, Захаров Володимир Олегович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –

доцент кафедри менеджменту

та інноваційного розвитку

Вищого навчального закладу

«Університет економіки та права «КРОК»,

доктор філософії за спеціальністю 081 Право

Діана ЛЕВЧЕНКО

Діана Левченко засвідчук
Директор департаменту кадрів Вищого навчального закладу
«Університет економіки та права «Крок»
В. Голоско *Миколаєв*
"14" 07 2026 р.